

ANNA BÕKOVA

ISESEISEV LAPS

EHK KUIDAS SAADA
„LAISAKS EMAKS“

Vene keelest tõlkinud Peeter Villmann

VARRAK

Originaali tiitel:

Анна Быкова

Самостоятельный ребенок, или Как стать «ленивой мамой»

Издательство «Э»

2016

© Tekst. Bykova A. A., 2016

© Tõlge eesti keelde. Peeter Villmann, 2019

Toimetanud ja korrektuuri lugenud Eda Posti

ISBN 978-9985-3-4597-9

Kirjastus Varrak

Tallinn, 2019

www.varrak.ee

www.facebook.com/kirjastusvarrak

Trükikoda Pakett AS

TE SAATE SELLEST RAAMATUST TEADA:

- ✓ Kuidas õpetada last oma voodis magama jääma, mänguasju ära koristama ja ennast ise riidesse panema.
- ✓ Millal tasub last aidata ja millal on parem sellest hoiduda.
- ✓ Kuidas lülitada endas välja täiuslikkusele pürgivat ema ja lülitada sisse „laiska ema”.
- ✓ Mille poolest on ohtlik ülehoolitsus ja kuidas seda vältida.
- ✓ Mida teha, kui laps räägib: „Ma ei oska.”
- ✓ Kuidas panna last oma jõudu uskuma.
- ✓ Mis on arengunõustamise stiilis kasvatamine.

SISUKORD

Eessõna 10

Sissejuhatus 12

1. OSA — MIKS MA OLEN LAISK EMA? 13

Ma olen laisk ema 15

„Laisa ema” tekkelugu 25

Selline kasulik iseseisvusetus 30

„Aga kas mina olen iseseisev?” 34

Millist ema laps vajab 43

Millisest vanusest alates võib „laisa ema” käiku lasta? 49

Millal anda lapsele lusikas ja millal kruvikeeraja? 52

Iseseisvus ja turvalisus 56

Iseseisvus ja lapsevanemate ärevus 62

Järelevalvest 68

Vanemate stsenaarium. Laps kui äriprojekt 73

Iseseisvus ja vanemate täiuslikkusetootlus 84

Mis ei lase „laisaks emaks” saada 90

Laps ei taha ennast ise riidesse panna 96

Laps ei taha potil käia 102

2. OSA — LIHTSAD OSKUSED 107

- Iseseisvalt mängimise oskused 109
- Laps ei taha iseseisvalt süüa 114
- Iseseisvalt magama heitmine 116
- Perekonnatraditsioonid 123
- Ema aeg 127
- Mured uinumisega ja kuidas neid lahendada 130
- Uinumine omaenda voodis 139
- Kuidas õpetada last mänguasju koristama 144
- Kui abistamine teeb kahju 155
- Tasakaal „tohib” ja „ei tohi” vahel 158
- „Ma ei oska” 162
- Kuidas luua lapsele „oskan” 166

3. OSA — ISESEISVUS KUI ISELOOMUJOON 171

- Kuidas õpetada last kohe esimesel korral kuulma 173
- Iseseisev valik 178
- Kui laps ei taha mitte millegagi tegelda 184
- Enesemääratlemine 188
- Ise valib sõpru ... 191
- ... ja valib ise armastuse 196
- Iseseisvus ja kõlbelisus 198
- Kes hakkab probleemi lahendama? 205
- Oskus tööd teha 208
- Mida „laisad emad” süüa teevad? 213
- Õpikutege ranitsast ja toidukotist 220

Kas koolilapse emal on juba hilja „laisaks” hakata?

Paneme prioriteedid paika 225

See „iseseisvusetu” teismeline 232

Kuidas ja millal vastutust lapsele üle anda 234

Süü ja vastutus 239

Kasvatamine arengunõustamise stiilis 244

Nõustamise neli põhijärku 245

Last suunavad „võluküsimused” 247

Kas tütarlapsed vajavad iseseisvust? 255

Iseseisvus rahaasjades 257

Kokkuvõte 265

EESSÕNA

See raamat räägib lihtsatest, kuid sugugi mitte enesestmõistetavatest asjadest.

Noorte infantiilsusest on tänapäeval saanud tõeline mureküsimus. Praegusaja lapsevanematel on nii palju tarmu, et sellest jätkub ka oma laste elu elamiseks, kõikides nende asjades osalemiseks, nende eest otsustamiseks, nende elu kavandamiseks ja nende probleemide lahendamiseks. Küsimus seisneb selles, kas lapsed ise seda vajavad. Ja kas see ei kujuta endast hoopiski põgenemist omaenda elust lapse ellu?

Käesolevas raamatus kõneldakse sellest, kuidas tuleb iseenastki meeles pidada, lubada endal olla mitte ainult lapsevanem ja leida vahendeid sellest rollist väljumiseks. Kuidas vabaneda ärevusest ja soovist kõike ise juhtida. Kuidas kasvatada endas valmidust lasta lapsel iseseisvalt elama hakata.

Kergelt irooniline väljenduslaad ja rohked näited muudavad lugemise kaasakiskuvaks. See raamat on ühtaegu nii jutustus kui ka mõtisklus. Autor ei õpeta: „Tee nii ja nii ja nii”, vaid kutsub järele mõtlema, esitab paralleele ning juhib tähelepanu erinevatele asjaoludele ja võimalikele eranditele reeglitest. Ma arvan, et käesolev teos võib olla vanemliku täiuslikkusetootluse all kannatavatele inimestele abiks vabanemisel pealetükkivast ja piinavast

süütundest, mis ei aita kohe kuidagi kaasa harmooniliste suhete kujunemisele lastega.

See on tark ja heatahtlik raamat sellest, kuidas saada heaks emaks ja õpetada oma last elus iseseisev olema.

*Rahvusvahelise Psühholoogiateaduste
Akadeemia president psühholoogiadoktor
professor Vladimir Kozlov*

SISSEJUHATUS

Internetis rändab senimaani ringi mõne aasta eest kirjutatud artikkel „Miks ma olen laisk ema”. See on käinud läbi kõikidest populaarsetest lapsevanemate jututubadest ja kogukondadest. Suhtlusportaalil VKontakte tekkis koguni omaette rühm „Anna Bõkova. Laisk ema”.

Lapses iseseisvuse kasvatamise teemal, mida ma tollal puudutasin, leidsid aset väga tormilised arutelud ning veel praegugi puhkevad pärast artikli avaldamist mõnes populaarses veebiressursis ühtlugu vaidlused ning kirjutatakse sadu ja tuhandeid kommentaare.

Ma olen laisk ema. Ja mõne inimese meelest küllap ka egoistlik ja hoolimatu ema. Sest ma tahan, et minu lapsed oleksid iseseisvad, algatusvõimelised ja vastutustundlikud. See aga tähendab, et me peame andma lastele võimaluse neid omadusi ilmutada. Ning säärasel juhul toimib minu laiskus pidurina, mis ohjeldab liigset vanemlikku aktiivsust. Seda aktiivsust, mis väljendub püüdluses lapse eest kõike ise ära tehes tema elu kergendada. Ma vastandan laiska ema „üliemale”, kelles on kõik „üli-” – ta on üliaktiivne, üliärevil ja ülihoolitsev.

MIKS MA OLEN LAISK EMA?

LAISK EMA SAADAB
LAST TEELE

MA OLEN LAISK EMA

Lasteaias töötamise ajast on mul päris palju näiteid üleliigse hooletsemise kohta. Iseäranis hästi jäi mulle meelde kolmeaastane Oleg, kelle murelikud vanemad olid arvamusel, et söögilauas istudes peab ta kogu toidu ära sööma. Muidu jääb kõhnaks. Nende väärtushinnangute järgi oli kõhnumine miskipärast väga kohutav asi, kuigi Olegi kasv ja punnis põsed ei tekitanud tema kehakaalu suhtes mingeid kartusi. Ma ei tea, kuidas ja millega teda kodus toideti, kuid lasteaeda jõudis ta ilmselgete söögiisuhäiretega. Vanemate karmi hoiaku „Kõik tuleb lõpuni ära süüa!” najal välja dresseerituna näris ja neelas poiss taldrikule pandud roogasid mehaaniliselt! Kusjuures teda tuli toita, sest „ise ta veel süüa ei oska” (!!!).

Kolmeaastane Oleg ei osanud tõepoolest iseseisvalt süüa, sest tal puudus sellealane kogemus. Ja nõnda ma siis toidangi Olegi tema esimesel lasteaias viibimise päeval ja täheldan emotsioonide täielikku puudumist. Ma tõstan lusika talle suu juurde ning ta teeb suu lahti, mälub ja neelab alla. Veel üks lusikatäis – ja taas avab ta suu, mälub ja neelab ... Tuleb öelda, et puder ei olnud lasteaia kokal just eriti hästi õnnestunud. See kukkus tal välja „antigravitatsiooniline” – kui taldrik teistpidi pöörata, jäi tiheda massina põhja külge kleepunud puder gravitatsiooniseadust eirates ikkagi selle sisse. Paljud lapsed keeldusid tol päeval

putru söömast ja ma saan neist suurepäraselt aru. Oleg aga sõi peaaegu kõik ära.

Ma küsin tema käest:

„Kas puder maitseb sulle?“

„Ei maitse.“

Teeb suu lahti, mälub ja neelab alla.

„Kas tahad veel?“

Tõstan lusika suu juurde.

„Ei taha.“

Teeb suu lahti, mälub ja neelab alla.

„Ära siis söö, kui ei maitse!” ütlen ma.

Olegi silmad läksid imestusest suureks. Ta ei teadnud, et nii viisi tohib teha. Et tohib tahta või mitte tahta. Et tohib ise otsustada, kas toit ära süüa või järele jätta. Et tohib oma soovidest teada anda. Ja et võib oodata, et teised arvestavad sinu soovidega.

On üks suurepärase anekdoot lapsevanematest, kes teavad lapsest paremini, mida tal vaja on.

„Petja, mine otsekohe koju!”

„Emme, kas mul hakkas külm?”

„Ei, sul läks kõht tühjaks.”

Esialgu Oleg nautis saadud õigust toidust loobuda ja sõi ainult kompotti. Pärastpoole õppis ta lisa küsima, kui roog meeldis, ja taldrikut rahulikult eemale lükkama, kui see oli talle vastumeelne. Tal tekkis iseseisvalt valimise oskus. Seejärel me lõpetasime tema lusikaga toitmise ja ta hakkas ise sööma. Hakkas seepärast, et söömine on üks meie põhivajadusi. Ja näljane laps sööb alati ise.

Kui vanemad kõik lapse soovid ette ära aimavad, kulub tükk aega, enne kui ta õpib oma vajadusi mõistma ja abi paluma.

Ma olen laisk ema. Ma ei viitsinud oma lapsi kaua toita. Kui nad olid aastased, andsin ma neile lusika pihku ja hakkasin ise nende kõrval sööma. Poolteiseselt käsitsesid minu lapsed juba kahvlit. Muidugi tuli enne, kui iseseisvalt söömise vilumus neil lõplikult välja kujunes, pesta pärast iga söömaega nii lauda ja pörandat kui ka last ennast. Kuid see oli minu teadlik valik võimaluste „ei viitsi õpetada, parem teen kähku ise ära” ja „ei viitsi ise teha, parem kulutan jõudu õpetamisele” vahel.

Teine põhivajadus on loomulike vajaduste rahuldamine. Oleg tegi oma häda püksi. Olegi ema reageeris meie õigustatud nõutusele sellega, et palus meil viia laps tualetti kella järgi ehk iga kahe tunni tagant. „Kodus panen ma ta potile ja hoian seal seni, kuni ta on kõik oma asjatoimetused ära teinud.“ Seega ootas kolmeaastane laps, et teda hakatakse lasteias nagu koduski tualetti viima ja keelitama, et ta oma „asjatoimetused ära teeks“. Jõudmata kutset ära oodata, pissis ta püksi, ja talle ei tulnud pähegi, et märjad püksid tuleb ära võtta ja teised jalga panna ja et selle juures abi saamiseks peab ta pöörduma õpetaja poole.

Kui vanemad kõik lapse soovid ette ära aimavad, kulub tükk aega, enne kui ta õpib ise oma vajadusi mõistma ja abi paluma.

Nädala pärast oli märgade pükste probleem ootuspäraselt lahenduse saanud. „Ma tahan pissile!” andis WC-poti poole suunduv Oleg kogu rühmale uhkelt teada.

Ei olnud mingeid pedagoogilisi nõiatrikke. Poisi organism oli tolleks ajaks juba füsioloogiliselt piisavalt küps selleks, et protsessi ohjes hoida. Oleg tundis, millal tal on vaja tualetti minna, ja jõudis õigeaegselt potini. Tõenäoliselt oleks ta sellega varemgi toime tulnud, ent kodus ennetasid teda täiskasvanud, kes panid

lapse potile veel enne, kui too oli oma häda tajunudki. Aga seda, mis oli kohane ühe- või kaheaastase puhul, ei olnud muidugi mõtet pikendada kolmandale eluaastale.

Lasteaias hakkavad kõik lapsed iseseisvalt sööma, iseseisvalt tualetis käima, iseseisvalt riidesse panema ja iseseisvalt endale

tegevusi välja mõtlema. Ühtlasi harjuvad nad abi paluma juhul, kui nad oma probleemide lahendamisega ise hakkama ei saa.

Ma ei kutsu sugugi kedagi üles last võimalikult vara lasteaeda panema. Otse vastupidi – ma olen arvamusel, et esimesed kolm-neli eluaastat on lapsel parem kodus olla. Ma räägin lihtsalt mõistlikust vanemakäitumisest, mis ei lämmata last üleliigse hoolitsusega, vaid jätab talle ruumi arenemiseks.

Mulle tuli kunagi külla ja jäi ka ööbima sõbranna koos oma kaheaastase lapsega. Ta läks täpipealt kell 21 last magama panema. Laps ei tahtnud magada, rabeles ja jonnis, ent ema hoidis teda visalt voodis. Ma püüdsin sõbrannat teisele teele suunata:

„Minu meelest ta ei taha veel magada.”

(Muidugi ei taha. Nad tulid alles veidi aega tagasi, siin on tal kellegagi mängida ja on uued mänguasjad – temale on see kõik ju huvitav!)

Aga sõbranna jätkas kadestusväärse visadusega tema magama panemist ... Vastasseis kestis üle tunni ja lõpuks laps siiski uinus. Tema järel jäi magama ka minu laps. Jäi lihtsalt – kui ära väsis, ronis ise oma voodisse ja uinuski.

Ma olen laisk ema. Ma ei viitsi last voodis kinni hoida. Ma tean, et varem või hiljem ta uinub ise, kuna uni on samuti üks meie põhivajadusi.

Ma armastan puhkepäeviti kaua magada. Argipäeviti algab minu tööpäev kell 6.45, sest kui lasteaed kell 7 avatakse, seisab välisukse juures juba esimene laps, kelle on toonud tööle ruttav isa. Varajane tõusmine on öökullile karm ettevõtmine. Ja ma

Kui see on
täiskasvanutele
kasulik, siis lapsed
ei ole iseseisvad.

rahustan igal hommikul kohvitassi taga mediteerides oma sisemist öökulli lohutusega, et laupäev kingib meile mõlemale võimaluse välja magada.

Korra ärkasin ma laupäeval kella üheteistkümne paiku. Minu kahe ja poole aastane poeg istus ja vaatas küpsist näksides joonisfilmi. Televiisori pani ta mängima ise (nupule ei ole ju raske vajutada) ja DVD-ketta filmiga leidis samuti ise. Ja lisaks leidis ta üles ka keefiri ja maisihelbed. Ning põrandale puistatud helveste,

maha valgunud keefiri ja nõudepesumasinas oleva musta taldriku põhjal otsustades oli ta tulemusrikkalt hommikust sünninud ning nii hästi kui oskas enda järelt koristanud.

Vanemat last (tema oli kaheksane) ei olnud enam kodus. Ta palus eelmisel päeval luba koos sõbra ja tolle vanematega kinno minna. Ma olen laisk ema. Ma ütlesin pojale, et ma ei viitsi laupäeval liiga vara tõusta, sest jätaksin ennast ju niiviisi ilma terve nädala oodatud hindamatust võimalusest välja magada. Kui ta tahab kinno minna, siis keeraku ise äratuskell helisema, tõusku ise üles ja sättigu ennast ise minekuvalmis. Ja mis sa ütled – ta ei maganudki sisse ...

(Tegelikult seadsin ka mina oma kella õigeks ajaks vibreerima ja kuulasin läbi une, kuidas mu laps väljumiseks valmistub. Kui üks oli tema selja taga sulgunud, hakkasin ma ootama sõbra ema tekstisõnumit selle kohta, et minu laps on kohale jõudnud ja kõik on korras, ent poja jaoks jäi see kõik muidugi kaadri taha.)

Ja veel ei viitsi ma kontrollida koolikotti ja spordikotti ning poja asju pärast basseinis käimist kuivatada. Ma ei viitsi koos temaga koduülesandeid teha (kui ta just ise abi ei palu). Ma ei viitsi prügi välja viia ja seetõttu viskab prügikoti teel kooli konteinerisse poeg. Ja veel on mul jultumust paluda pojalt, et ta keedaks mulle teed ja tooks selle arvuti juurde. Mul on kahtlus, et ma muutun aasta-aastalt üha laisemaks ...

Kui meile sõidab külla vanaema, leiab lastega aset imeline muundumine. Aga kuna ta elab kaugel, jääb ta korraga terveks nädalaks. Vanem laps unustab siis paugupealt, et ta oskab ise koolitöid teha, endale lõunasööki soojendada, võileibu valmistada, asju koolikotti panna ja hommikul kooli minna. Ja nüüd

kardab ta isegi üksinda ärgata – vanaema peab tema kõrval istuma! Ja vanaema ei ole meil laisk ...

Kui see on täiskasvanutele kasulik, siis lapsed ei ole iseseisvad.

„LAISA EMA” TEKKELOGU

„Öelge, kas teie olete laisk ema?” – sellist küsimust oli sotsiaal-võrgustikus üsna ootamatu saada. Mis see on? Kas mingisugune kampaania? Mällu kerkis Jakov Akimi lasteluuletus vaesest postiljonist, kes pidi kätte viima ilma aadressita kirja, mille ümbrikule oli kirjutatud üksnes „Anda kätte Kobakäpale”.

Ja mida vastata? Hakata ennast õigustama? Lugeda üles kõik oma vilumused, oskused ja kohustused? Aga võib-olla saata talle oma CV?

Ma täpsustan igaks juhuks:

„Millises mõttes?”

Ja küsimus esitatakse juba teisiti:

„Kas teie olete laisast emast rääkiva artikli autor?”

Ahah, jah, säärasel juhul olen see mina ...

Kuid esialgu ei olnudki see üldse artikkel. Ühel rohkearvulistest psühholoogiaalastest foorumitest ja sealhulgas kaugeltki mitte kõige populaarsemal nendest tõstatati teema kasvava põlvkonna infantiilsusest ja selle põhjustest. Ja isegi laiemalt – selle põlvkonna hädisusest ja nõrkusest. Lühidalt öeldes võis kommentaatorite kõiki halamisi taandada klassiku parafrasitud tsitaadile: „Jah, poeg, siis oli teine lugu, olid meie ajal alles tublid lapsed!” Või siis teisele klassikalisele teadaandmisele: „Aga mina nende vanuses ...” Seejärel loeti kõik üles – „viieselt ma lippasin piimakööki vennale titetoitu tooma”, „seitsmeselt käisin lasteaias vennal järel”, „kui ma olin kümnene, oli üks minu kohustusi valmistada kogu perele õhtusöök”.

Ma mäletan, kuidas ma andsin endale loa irooniliselt suud pruukides nentida, et laste käitumise ja lapsevanemate käitumise vahel valitseb otsene seos: „Kui vanemad oleksid veidi laisemad ega teeks kõike laste eest ära, peaksid lapsed iseseisvamaks hakkama.“ Ent kui mõtlema hakata, siis nii see tegelikult ongi. Lapsed ei ole ju viimastel aastakümnetel tõepoolest kehvemaks muutunud. Nad ei ole kehaliselt nõrgemaks jäänud ega kaotanud võimet tööd teha. Kuid võimalusi näidata välja oma suutlikkust iseseisvalt tegutseda on neil vähemaks jäänud. Miks? Aga seepärast, et laste iseseisvus ei ole enam perekondadele eluliselt tähtis vajadus, mis vabastab ema aega ja käsi selleks, et ta saaks igapäevast leiba lauale teenida. Liiatigi on iseseisvus muutunud paljude vanemate maailmapildis ohu sünonüümiks. Ja lapsed ei ole ju lihtsalt lapsed, vaid oma vanemate lapsed, kujutades endast seega üht osa perekonnast kui süsteemist, mille kõik elemendid on omavahel seotud. Kui muutub vanemate käitumine, muutub sellele vastavalt ka laste käitumine. Kui lapse eest kõik ära tehakse, ei ole tal arenemist nõudvaid stiimuleid. Ja vastupidi – kui vanemad ei tee enam lapse eest seda, mis on talle juba jõukohane, hakkab laps tekkivaid vajadusi iseseisvalt rahuldama.

Nendest aruteludest foorumil ning elust võetud näidetest selle kohta, kuidas ülehoolitsusele vastandus laiskus, said blogikanded – said lihtsalt selleks, et oma mõtteid ühtekokku koondata. Ja äkitselt tuli ootamatu pakkumine ajakirja toimetajalt: „Te ei ole ju vastu, kui me avaldame selle artikli kujul?“ Seejärel lisas toimetaja: „Sellest tuleb pomm!“

See kujunes tõepoolest infopommiks. Pomm lõhkes ja tegi oma töö. Minu artiklit tsiteeriti lastevanemate foorumitel ning seda

esitleti blogides, suhtlusvõrgustikes ja muudes – sealhulgas ka välismaistes – populaarsetes veebiressurssides. Semjon nimetati näiteks hispaaniakeelses tõlkes Sebastiá-niks, päevik asendati miskipärast portfoolioga ja ema (see tähendab, et mina) palub hispaania versioonis tuua endale mitte teed, vaid kohvi, kuna tee ei ole Hispaanias kuigi populaarne jook. Ja kõikjal said kommentaariumides alguse tulised vaidlused: „Kas laisk ema olla on hea või halb?” Alates „Vaat niiviisi tulebki lapsi kasvatada, et nad eluks valmis oleksid” kuni „Milleks siis üldse lapsi sünnitada? Et nad teenijat mängiksid!”. Tegelikult ei vaielnud inimesed siiski sugugi mitte üksteisega, vaid pigem oma projektsioonidega. Igaüks nendest projitseeris artikli taustale mingisuguse omaenda loo, kas oma lapsepõlvest või tuttavate elust pärit näite.

Ema „laiskus”
peab tulenema
laste eest
hoolitsemisest,
mitte
ükskõiksusest
nende vastu.

Kahjuks läks internetis liikvele artikli natuke kärbitud versioon (lugu tuli ju kuidagiviisi kahele ajakirjaleheküljele ära mahutada) ja seetõttu ei saanud kaugeltki mitte kõik aru, et selles ei räägita ehtsast laiskusest, vaid peetakse silmas lapse iseseisvuse arenemiseks vajalike tingimuste loomist. Ja et ma ei pidanud sugugi silmas varajast sunnitud iseseisvust, mis tekib sellest, et vanemad on hoolimatud ja suhtuvad lapsed ükskõikselt. Kui kommentaarides artikli „Miks ma olen laisk ema” all kirjutatakse „ka mina, ka mina olen laisk”, kusjuures see tähendab, et „ma istun terve päeva arvuti taga / magan / vaatan televiisorit, laps aga mängib omaette”, siis tunnen ma ärevust. Ma ei tahaks,

et minu seisukohtades nähtaks sellisel juhul patulunastuskirja. On hea, kui laps oskab endale ise tegevust leida ja ennast ise teenindada, aga kui ta on kogu aeg omaette, on see halb. Nii-sugusel juhul jääb tema areng tugevasti kängu. Ema laiskus ei või tuleneda ükskõiksusest laste suhtes, vaid peab lähtuma nende eest hoolitsemisest. Seepärast ma valisingi endale „laisa ema“ tee, kes tõepoolest ei viitsi kõike laste eest ära teha, ja pealegi nende esimesel nõudmisel. Ta on laisk ja õpetab lapsi tegema kõike iseseisvalt. Uskuge mind – ka see ei ole lihtne tee ja nõuab võib-olla veelgi rohkem energiat. Ehtsat laiskust ei anna sellega

MA OLEN LAISK EMA
EGA VIITSI LASTEGA
TEGELDA ... MA VAATAN
PÄEV LÄBI SERIAALE ...

MÄNGI
ISE!

võrreldagi ... Muidugi on lihtsam nõud kähku ise ära pesta kui kuivatada põrandat pärast seda, kui neid pesi viieaastane põngerjas. Ja lapse uinumise järel tuleb taldrikud veel üle pesta, sest esimesel korral jäi nende külge nii rasva kui ka nõudepesuvahendit. Kõik ei kuku paugupealt hästi välja ka siis, kui kolmeaastasel lubatakse lilli kasta. Laps võib lillepoti ümber lükata, mulda maha ajada või lille nii rohke veega üle kallata, et seda voolab üle potiserva. Kuid just nimelt niiviisi ehk tegutsedes õpibki laps oma liigutusi koordineerima, tegude tagajärgi mõistma ja vigu parandama.